

INFORMÁTOR

SLOVENSKEJ ARCHEOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI PRI SAV

XI/2000/2

NITRA

OBSAH: Zjazd slovenských archeológov 2000 • Prednášky zo Zjazdu ... • Aktuálne - predstavujeme • Zaujímavosti • Spoločensko-vedecké podujatia • Spomíname • Výstavy a exkurzie • Blahoželáme • Nové publikácie • Zo Správ SAV • Oznam • Redakčná výzva.

ZJAZD SLOVENSÝCH ARCHEOLÓGOV 2000

V dňoch 26. - 27. apríla 2000 sa v priestoroch Slovenskej akadémie vied v Nitre uskutočnil Zjazd slovenských archeológov za účasti takmer 100 členov Slovenskej archeologickej spoločnosti pri SAV (ďalej SAS). Prvá časť zasadnutia bola tak ako po iné roky i teraz venovaná Valnému zhromaždeniu, v druhej časti odzneli referáty o aktuálnych otázkach archeologického bádania na Slovensku.

Valné zhromaždenie SAS otvoril jej predseda PhDr. Ján Rajtár, CSc. V úvode svojho príhovoru pripomenul, že práve v deň zasadnutia uplynulo 115 rokov od narodenia Jana Eisnera - významného bádateľa a zakladateľa modernej archeológie v Čechách a na Slovensku. Prítomní si minútu ticha uctili aj pamiatku nedávno zosnulých členov SAS - PhDr. Ladislava Bánesza, DrSc. a Alexandra Kečkéša. Následne sa Valnému zhromaždeniu prihovoril riaditeľ Archeologického ústavu SAV (ďalej AÚ) Prof. PhDr. Alexander Ruttikay, DrSc., ktorý po privítaní stručne informoval účastníkov o spolupráci AÚ a SAS, o aktuálnej situácii v slovenskej archeológii a o problémoch súvisiacich s devastáciou archeologických nálezísk. Spomenul i organizačné zmeny v AÚ, ktoré nastali najmä v oblasti terénneho archeologického výskumu. V rámci širšej spolupráce poukázal na prípravu domácich i medzinárodných výstav a expozícií, ako aj vedeckých podujatí.

Podľa schváleného programu nasledovala správa o činnosti a hospodárení v roku 1999, ktorú predniesli tajomníčka a hospodárka SAS - PhDr. K. Kuzmová, CSc. a E. Ravingerová. So správou revíznej komisie oboznámila prítomných jej členka PhDr. M. Rejholcová. Predložené materiály boli Valným zhromaždením bez pripomienok schválené. Prvý z nich bol publikovaný v predchádzajúcom čísle Informátora SAS (XI/2000/1, 2), druhý uvádzame v plnom znení:

SPRÁVA REVÍZNEJ KOMISIE

Dňa 25. 4. 2000 sme skontrolovali stav peňažného denníka, vedenie účtovných dokladov za obdobie od ostatnej revízie, t.j. od 17. 9. 1999 a hotovosť v pokladni ku dňu konania revízie. Účty sú vedené chronologicky a opatrené potrebnými náležitosťami.

Stav v pokladni k 31. 12. 1999 bol 26,80 Sk, na účte v peňažnom ústave bol zostatok 217,04 Sk, čo bolo i počiatočným stavom finančných prostriedkov k 1. 1. 2000.

Ku dňu konania revízie je stav finančných prostriedkov nasledovný:

- hotovosť v pokladni je	579,20 Sk
- na účte v Poštovej banke a.s. Nitra je	7865,28 Sk
- spolu	8444,48 Sk

v Nitre, 25. 4. 2000

podpísaný PhDr. Ivan Kuzma
za revíznú komisiu SAS pri SAV

V ďalšom bode rokovania predniesla tajomníčka SAS PhDr. K. Kuzmová, CSc. návrh činnosti a hospodárenia na rok 2000, upresnený podľa finančnej dotácie schválenej Radou vedeckých spoločností pri SAV. Uvedený návrh bol Valným zhromaždením bez pripomienok schválený.

Kolega Slivka 13. februára zaslal kópiu stanov "Asociácie hľadačov Slovenskej republiky", zaregistrovanej dňa 10. 11. 1999 Ministerstvom vnútra SR ako záujmové združenie fyzických osôb, výboru našej spoločnosti a v sprievodnom liste žiadal, aby sme v tejto veci podnikli neodkladné kroky.

Začiatkom februára už Archeologický ústav obdržal kópie stanov tejto asociácie od JUDr. Stanislava Bečicu, riaditeľa odboru Všeobecnej vnútornej správy Ministerstva vnútra SR i od Ing. Ivety Kodoňovej, hlavnej inšpektorky Pamiatkovej inšpekcie Ministerstva kultúry SR, so žiadosťami o stanovisko. Nechcem Vás tu dnes zdržiavať celou nasledujúcou korešpondenciou, dovoľte mi však zacitovať niektoré pasáže zo stanov Asociácie z článku III:

AH je dobrovoľným združením, ktorého členovia majú spoločné záujmy vo:

a) Vyhľadávaní vecí za pomoci psychotronických metód (napr. virguli, kyvadlom atď.), alebo pomocou detektorov kovových predmetov ...

c) Objasňovanie historicky zaujímavých skutočností, vrátane sústredovania dostupných historických a súčasných materiálov od starousadlíkov, archívov, múzeí ako i ďalších subjektov, vrátane naviazania aktívnej spolupráce a súčinnosti s múzeami, archeologickými pracoviskami, pamiatkovými ústavmi a ďalšími obdobnými inštitúciami.

Ďalej sa tu píše, že cieľom je zblíženie, súčinnosť, spolupráca a zjednotenie činnosti ... pri preškolovaní platných noriem, vyhlášok a ďalších právnych predpisov vrátane predpisov o archeológii ... spolupráca so štátnymi orgánmi a verejnoprospešnými inštitúciami (napr. múzeami, archeologickými pracoviskami, políciou SR, rôznymi nadáciami na ochranu pamiatok a obnovení hradov atď.).

Tieto stanovy Asociácie hľadačov Slovenskej republiky sú vlastne len prekladom "Asociace hleđačů České republiky", ktorá bola zaregistrovaná v ČR ešte 20. januára 1997.

Sú len akýmsi plášťikom a paškvilom na zakrytie skutočnej činnosti členov prípravného výboru i terajšej Rady AH SR, pánov Ing. Petra Minarčika, Mgr. Miroslava Bujňáka, Slavomíra Demetera, Františka Plančára a Jaromíra Doležala, ktorú v značnej miere odhalila a dokumentovala kolegyňa PhDr. B. Tomášová z Krajského múzea v Prešove, a v súčasnosti je predmetom vyšetrovania Krajského riaditeľstva policajného zboru v Prešove.

Stanovisko Archeologického ústavu k registrácii tejto asociácie bolo jednoznačné. Jej registrácia i celá činnosť je v zjavnom rozpore s platným pamiatkovým zákonom, a preto sa požadovalo zrušenie registrácie, resp. jej rozpustenie. O podniknutých krokoch AÚ SAV som 22. februára informoval výbor Slovenskej archeologickej spoločnosti.

Kolega Slivka mi v ďalšej korešpondencii poskytol množstvo cenných informácií a podkladov, zároveň však značne emotívne vyčítal v tomto smere nečinnosť SAS - ako stavovskej organizácie, a dokonca naznačil, že vo výbore SAS sú ľudia, ktorí s vykrádačmi spolupracujú.

Medzitým sa však kauza Asociácie hľadačov SR vyvíja ďalej, a preto by som nerád viedol prípadnú diskusiu týmto smerom, ktorá by mohla viesť k neopodstatneným obvineniam, či ku konfrontácii v našich radoch. Nepochybne by bolo potrebné si vyjasniť, či ide o spoluprácu s vykrádačmi, alebo aspoň záchranu niektorých nálezov a dokumentovanie základných údajov.

Podľa listu pani Ing. I. Kodoňovej z 18. apríla sa v súčasnosti rozvíja pingpongová korešpondencia medzi páni ministrami kultúry a vnútra. Pevne verím, že na základe nazhromaždených údajov vyšetrovateľmi Krajského riaditeľstva PZ v Prešove i vďaka tvrdošijnosti kolegyne PhDr. B. Tomášovej v dohľadnom čase dôjde k rozpusteniu Asociácie hľadačov Slovenskej republiky. V právnom štáte totiž i takúto zjavne nezákonnú činnosť niektorých občanov či ich združení, chyby štátnych úradníkov, a snáď i nie vždy konzenkvetné naše konanie možno naprávať len v súlade s platnými zákonmi. Mimochoďom niektoré vznášané výčitky na nečinnosť Slovenskej archeologickej spoločnosti alebo Archeologického ústavu nepovažujem za oprávnené. Už v roku 1996 sa SAS listami zo zjazdu obrátila s výzvami na zamedzenie činnosti takýchto hľadačov na Ministerstvo vnútra, Ministerstvo kultúry i na Výbor Národnej rady SR pre vzdelanie, vedu, kultúru a šport. Archeologický ústav podobne viackrát podával podnety na štátne orgány i samosprávy, napr. v súvislosti s hradiskom v Bojnjej, v minulom roku rokoval s predstaviteľmi Prezídia policajného zboru a poskytoval mnohé vyjadrenia. Napokon spravodliví kameňujte.

Vyrieši však rozpustenie Asociácie hľadačov SR situáciu? Zamedzí sa jej neasociovaným bývalým členom pokračovať v ich činnosti? Zabráni sa ďalším neasociovaným skupinám hľadačov devastovať hradiská na Považí, exploatovať náleziská na Záhorí, v okolí Bratislavy, či v iných oblastiach Slovenska? Obávam sa, že nie. Registrovaná Asociácia s komickými stanovami, ale s nezvratne tragickými následkami činnosti jej členov na stav niektorých archeologických lokalít je len jedným z viacerých vrcholčekov.

Skúsenosti z viacerých vyspelých krajín, napr. Rakúska, Nemecko, Francúzsko ukazujú, že ani tu sa nedarí úplne zamedziť podobným aktivitám. Zaiste základom sú zákonné normy. I preto som si dovolil po diskusii s niekoľkými kolegami pripraviť návrh na novelizáciu súčasného pamiatkového zákona, lebo ako sa zdá, nového sa tak skoro nedočkáme.

Bude však i prípadná novelizácia jednoznačným a konečným riešením? Určite nie, skôr len východiskom. Činnosť takýchto hľadačov sa okrem ziskuchtivosti a obohacovania sa na úkor archeologického dedičstva zakladá aj na zberateľskej vášni. Bieda však tkvie najmä v nevedomosti, v nezaujme spoločnosti, obcí, ich samospráv, občanov o ochranu takých hodnôt ako je archeologické či kultúrne dedičstvo. Aké je teda východisko? Asi len neustále pôsobiť aj v tomto smere. Nemôžeme sa márne snažiť suplovať policajtov, ale môžeme naďalej bojovať s veternými mlynmi štátnej byrokracie, a najmä prispievať k zmene prístupu samospráv, občanov obcí k ochrane ich i nášho dedičstva.

Teraz by som si Vám dovolil predložiť už spomínaný návrh na krátku novelu pamiatkového zákona.

Vážený pán
Milan Kňažko
minister kultúry SR
Ministerstvo kultúry SR

Nitra, 26. 4. 2000

Vec: Návrh novely zák. č. 27/1987 Zb. o štátnej pamiatkovej starostlivosti

Vážený pán minister,

členovia Slovenskej archeologickej spoločnosti na svojom Valnom zhromaždení, konanom v Nitre dňa 26. apríla 2000, v rámci Zjazdu slovenských archeológov, hlboko znepokojení nebývalým rozsahom nelegálnej exploatácie archeologických nálezov na mnohých lokalitách na Slovensku, najmä nezákonnou činnosťou rôznych hľadačov za pomoci detektorov kovov, vedení snahou o zabezpečenie ochrany archeologického dedičstva, ako nedeliteľnej súčasť spoločného národného a európskeho kultúrneho dedičstva konštatovali, že na zamedzenie tejto neustále narastajúcej devastácie archeologických nálezísk je nevyhnutná urýchlená novelizácia zákona č. 27/1987 Zb. o štátnej pamiatkovej starostlivosti s explicitným vymedzením oprávnenia na používanie detektorov kovov a iných detekčných zariadení na územiach s archeologickými nálezmi.

V zmysle uznesenia Valného zhromaždenia Slovenskej archeologickej spoločnosti si Vám dovoľujeme predložiť návrh na krátku novelu zákona č. 27/1987 Zb. o štátnej pamiatkovej starostlivosti.

Podľa znenia odseku III, článku 3 Európskej konvencie o ochrane archeologického dedičstva, schválenej členskými štátmi Rady Európy vo Valette 16. januára 1992 a ratifikovanej Národnou radou Slovenskej republiky, navrhujeme doplniť ustanovenie zákona č. 27/1987 Zb. o štátnej pamiatkovej starostlivosti v tretej časti (Archeologické výskumy a nálezy) v § 21 (Oprávnenia na archeologické výskumy) o odsek 5 v nasledovnom znení:

(5) Na území s archeologickými nálezmi sa môžu používať detektory kovov a akékoľvek iné detekčné zariadenia alebo postupy na vyhľadávanie archeologických nálezov len s povolením Archeologického ústavu.

V rovnakom zmysle navrhujeme doplniť ustanovenie tohto zákona v piatej časti (Opatrenia pri porušení povinností) v § 35 odsek 1 písm. g) vykonáva bez povolenia podľa § 21 ods. 2 archeologický výskum.

o nasledovné znenie:

alebo bez povolenia podľa § 21 ods. 5 používa na území s archeologickými nálezmi detektory kovov, iné detekčné zariadenia alebo postupy na vyhľadávanie archeologických nálezov,

a ustanovenie v § 39 odsek 2 písm. f) vykonáva neoprávnené výkopy na území s archeologickými nálezmi.

o nasledovné znenie:

alebo používa bez povolenia detektory kovov, iné detekčné zariadenia alebo postupy na vyhľadávanie archeologických nálezov.

Zároveň navrhujeme, aby sa touto novelou adekvátne súčasnej situácii zvýšili ukladané pokuty v tomto zákone, pokiaľ to umožňuje Občiansky, resp. Trestný zákon.

PhDr. Ján Rajtár, CSc.
predseda
Slovenskej archeologickej spoločnosti

V rámci diskusie k tejto téme odzneli nasledujúce príspevky:

* PhDr. M. Vizdal, CSc. poukázal aj na činnosť zahraničných hľadačov na území SR, pričom celkový počet domácich odhadol na 80-150 osôb, medzi ktorými rozlíšil viaceré kategórie.

* PhDr. D. Čaplovič, CSc. odporučil obrátiť sa v tejto veci na predsedu ZMOS-u (Združenia miest a obcí na

aby v zmysle ust. § 12 ods. 3 písm. c) zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov, na základe ust. § 4 písm. b) toho istého zákona rozhodlo o **rozpustení** záujmového združenia fyzických osôb "Asociácia hľadačov Slovenskej republiky", zaregistrovaného dňa 10. 11. 1999 Ministerstvom vnútra SR pod registračným číslom VVS/1-900/90-15864.

Účastníci Valného zhromaždenia splnomocňujú predsedu SAS, aby toto stanovisko zaslal ministrovi vnútra SR, a aby bolo v plnom rozsahu poskytnuté zástupcom masmédií.

S pozdravom

PhDr. Ján Rajtár, CSc.
predseda

Slovenskej archeologickej spoločnosti

V závere Valného zhromaždenia sa PhDr. J. Rajtár poďakoval prítomným za aktívnu účasť a vyjadril presvedčenie, že ochranu archeologického dedičstva sa podarí zabezpečiť novelou pamiatkového zákona a organizovanú devastáciu archeologických lokalít obmedziť o. i. aj rozpustením Asociácie hľadačov SR.

V druhej časti Zjazdu slovenských archeológov 2000, ktorá sa uskutočnila 26. apríla popoludní a pokračovala aj nasledujúci deň dopoludnia odzneli nasledujúce príspevky:

Eduard KREKOVIČ: Archeológia v postmodernej dobe.

Stanislav ŠIŠKA: Špekulácie, indície, hypotézy a dôkazy vo výskume slovenského praveku.

Dušan HOVORKA: Štruktúra a ciele IGCP/UNESCO projektu No 442: Súčasný stav poznania surovín brúsenej industrie neolitu Slovenska.

Peter CHRASŤINA: Rekonštrukcia počasia v regióne stredného Podunajska a príľahlej časti Podunajskej nížiny v druhej polovici 2. storočia.

Vincent SEDLÁK: Interdisciplinárna príprava tématického bloku na svetový kongres slavistov: južní Slovania v 7. - 9. storočí.

Slavomír KATKIN: Projekt Pamiatkového ústavu Bratislava "Pamiatková topografia Slovenska".

Danica STAŠŠÍKOVÁ-ŠTUKOVSKÁ: Výzdoba sklenených korálikov v 6. - 11. stor.

Jaroslava SCHMIDTOVÁ: Aktivity a záchranné výskumy Mestského múzea v Bratislave-Rusovciach.

Vladimír VARSÍK: Záchranné výskumy v Bratislave-Trnávke.

Jozef BÁTORA: Nález unikátnej bronzovej dýky v Malom Cetíne (okr. Nitra).

Ľudmila ILLÁŠOVÁ: Metódy určovania drahých kameňov v šperkoch.

Peter CHRASŤINA: Petrografická analýza kamenárskych artefaktov rímskeho kastela v Iži (lokalita Leányvár).

Milan HANULIAK: Výskum vo Vlčkovciach.

Marta REMIÁŠOVÁ: Archeologické výskumy na hornej Nitre v rokoch 1995-2000.

Marián SOJÁK: Terénne aktivity na Spiši v roku 1999.

František JAVORSKÝ: Levočské kostoly v kontexte dejín mesta.

Ján HUNKA: Nové mince z hradov východného a západného Slovenska.

PREDNÁŠKY ZO ZJAZDU SLOVENSÝCH ARCHEOLÓGOV 2000

Archeológia v postmodernej dobe

Na začiatku môjho príspevku by som chcel najprv definovať postmodernú dobu, ako ju vnímam ja. Nepôjde mi o postmodernu vo filozofii, umení či vede. Domnievam sa, že tu ide skutočne o postmoderný stav spoločnosti ako takej, do ktorého ľudstvo dospelo približne v priebehu posledných 20 rokov. Postmoderna je do určitej miery opakom moderny, jej odmietaním.

Ak by sme modernu, najmä povojnové moderné myslenie charakterizovali optimizmom, všeobecnou vierou v pokrok a svetlú budúcnosť ľudstva, v súčasnosti skôr prevláda pesimizmus a spochybňovanie pokroku. Kým donedávna všemocná veda ponúkala riešenia problémov trápiacich ľudstvo, dnes sa vedecké poznatky v mnohých smeroch spochybňujú a objavujú sa tzv. alternatívne riešenia. Monopol vedy na absolútnu pravdu zrejme už skončil. V súčasnosti sa ten istý jav môže vysvetľovať rôznymi spôsobmi, pričom riešenia sa považujú za rovnocenné.

Situácia v archeológii vcelku kopíruje tento všeobecný model. Ak však chcem charakterizovať postmodernú archeológiu, musím sa v krátkosti zmieniť o jej predchodkyňi, keďže nové teoretické smery sa väčšinou definujú ako

udalosť našla odozvu nielen v práci C. Diona, ale i na reliéfoch stĺpu M. Aurélia, kde môžeme pozorovať sugestívne výjavy z tohto stretnutia Germánov s Rimanmi.

Na základe podrobnej analýzy textu sa domnievame, že výsledok predmetného bojového stretu ovplyvnili najmä nasledovné aspekty:

- miestna - konvektívna búrka spojená s intenzívnou zrážkovou činnosťou, množstvom elektrických výbojov

(čiarových bleskov) a krupobitím;

- fenomén guľového blesku.

Vážnosť bojov na strednom Dunaji zdôrazňovala aj skutočnosť, že boje neustávali ani v zime. Podľa C. Diona sa jedna z otvorených konfrontácií medzi Sarmatmi a Rimanmi odohrala na zamrzutej hladine rieky, príp. niektorom z jej ramien.

Z ľadových javov sa na Dunaji najmenej vyskytuje celkový zámrz, pričom uvádzame, že počas 89 - ročného radu pozorovaní výskytu ľadových javov na tejto rieke, nastal úplný zámrz iba počas 24 zím.

Na to, aby mohli znepriatelené strany bojovať na zamrzutej rieke, musel byť Dunaj (potenciálne aj so svojimi ramenami) už dlhšie obdobie zamrznutý. Ak Sarmati ustupovali cez zamrznutú riekku, museli ju na začiatku svojej invázie prekročiť za rovnakých podmienok. Na základe dostupných štatistických údajov sa domnievame, že invázia barbarov do Panónie začala prekročením Dunaja koncom januára r. 174. Táto agresia mala dohru - rímske jednotky porazili Sarmatov v období vymedzenom 30. januárom a prvou marcovou dekadou r. 174.

Predložený príspevok je pokusom o náčrt počasia a vybraných klimatických prvkov v dobe rímskej na území JZ Slovenska podľa správ Cassia Diona.

Napriek tomu, že sme použili doteraz na tento účel neanalyzované písomné pramene, historicko - geografický výskum v tejto oblasti nie je ukončený; náš príspevok predstavuje iba jeden z potenciálnych prístupov.

Záchranné výskumy v Bratislave-Trnávke

V prednáške autor stručne informoval o výsledkoch záchranných výskumov na trase výstavby diaľnice D-61 Senecská cesta - Mierová ulica. Výskumy sa uskutočnili v rokoch 1997-1999 pod vedením P. Ivana (1997) a V. Varsika (1998-1999). V súvislosti so stavbou cesty a s tým spojenými stavebnými akciami (prekládka inžinierskych sietí, zemné úpravy, príprava stavebného dvora) sa menšie alebo väčšie záchranné výskumy uskutočnili spolu v 9 polohách v katastroch mestských častí Bratislava-Trnávka, Bratislava-Vajnory a obce Ivanka pri Dunaji. Na siedmych lokalitách boli zistené stopy osídlenia z doby rímskej, čo svedčí o veľmi intenzívnej germánskej kolonizácii tohto územia. Na jednom z novoobjavených sídlisk (poloha Zadné) sa okrem iných nálezov našiel aj depot 13 denárov s razbami od Nera po Marka Aurelia. Obraz germánskeho osídlenia dopĺňa zistenie nového, v súčasnosti zničeného, žiarového pohrebiska zo staršej doby rímskej v polohe "Stavebný dvor Doprastavu".

Okrem germánskych sídlisk sa skúmali časti sídlisk a jedného pohrebiska z rôznych období praveku a včasného stredoveku. Zmienku si zaslúži časť eneolitického (bolerázska skupina) a stredovekého sídliska v polohe Fafruny, neolitické a laténske objekty v polohe Silničné, halštatské žiarové hroby v polohe Stavebný dvor Doprastavu a sídliskový objekt s keramikou pražského typu v polohe Zadné.

V. Varsik

Petrografická analýza kamenárskych artefaktov rímskeho kastela v Iži (lokalita Leányvár): predbežné výsledky výskumu

Výskum rímskoprovinciálnej architektúry v oblasti panónskeho limitu je dosiaľ determinovaný predovšetkým výsledkami archeologického výskumu. Rovnakú situáciu môžeme pozorovať i v prípade rímskeho kastela v Iži (lokalita Leányvár).

Skutočnosť, že Rimania nákladnú stavbu realizovali v regióne s nedostatkom stavebného kameňa, bola impulzom k realizácii už druhej etapy petrografického výskumu. Jej cieľom bola verifikácia výsledkov prvej fázy, doplnená o aktuálnu databázu získanú prostredníctvom rekognoskácie terénu ako i pomocou spektra laboratórnych petrografických metód, resp. štúdiom literatúry. Jej význam spočíva v tom, že je ďalším pokusom o dokumentáciu zachovaného petrografického obrazu materiálového zloženia kamenárskych artefaktov pomocou mapovania frekvencie jednotlivých horninových typov v súbore 124 ks kamenárskych artefaktov.

Popri petrografických analýzach sme načrtli i možnosti riešenia vybraných problémov v spojitosti s inžinierskymi vlastnosťami použitých litotypov a proveniencie kamennej suroviny, ktoré majú význam pri všeobecnejších úvahách sociálno-ekonomického charakteru.

Petrografický výskum sme realizovali v spolupráci Katedry manažmentu kultúry a turizmu Filozofickej fakulty

Česká archeologická společnost a další nestátní archeologické organizace v Čechách

1. Spolkové tradice české archeologie

Archeologická sdružení mají v Čechách více než staletou tradici. Již roku 1841 byl založen Archeologický sbor Národního muzea v Praze, který představoval významné centrum archeologických aktivit 2. poloviny 19. století. Dalším spolkem spojeným částečně též s archeologií se stala Společnost přátel starožitností založená roku 1888 s Prehistorickou sekcí vytvořenou v roce 1903. Zcela epizodická byla činnost Českého archeologického klubu (1910-1913). Na Moravě, kde se archeologie rozvíjela samostatně, vznikl v roce 1906 Moravský archeologický klub (cf. Sklenář 1969; 1970/71).

Krátce po vzniku Československa se v roce 1919 ustavila Společnost československých prehistoriků (zápis z ustavujícího zasedání cf. sine 1994) s předpokládanou celostátní působností, omezenou však od počátku pouze na českou (1919) a slovenskou sekci (1921), které po nedlouhé existenci zanikly. V moravské archeologii si svůj vliv uchoval Moravský archeologický klub a k založení moravské sekce nikdy nedošlo.

Po 2. světové válce byla Společnost československých prehistoriků obnovena (za okupace působila pod názvem Společnost českých prehistoriků) a začala vyvíjet intenzivní spolkovou, odbornou i publikační aktivitu. Její samostatné působení bylo však omezeno postupujícími restrikcemi spolkové činnosti a potlačováním práva svobodného sdružování občanů od roku 1951 (ztráta vydavatelského práva, zákaz publikace *Obzoru prehistorického* od XV. svazku). Nezávislost ztratila Společnost v roce 1956 s ustavením Československé společnosti archeologické při ČSAV (stanovy schváleny Ministerstvem vnitra již v roce 1955). Nově založená ČSSA zásadně proměnila strukturu členstva, mezi nimiž zcela převažovali profesionální archeologové, zatímco z amatérů (v předválečném období dosahovali 80 % členstva) získalo členství pouze několik desítek vybraných osob. Amatérští zájemci o archeologii získali možnost oficiální spolupráce s ČSSA jako dopisující spolupracovníci od roku 1964. Slibné snahy o proměnu struktury ČSSA a další navrhované změny v roce 1968 z pochopitelných důvodů neuspěly. V 70. letech se v rámci ČAS ustavily odborné pracovní skupiny a začaly vznikat regionální pobočky (přehled vývoje a činnosti Společnosti československých prehistoriků a ČSSA cf. Sklenář 1970/71; 1991).

2. Československá společnost archeologická (ČSSA) a Česká archeologická společnost - Sdružení archeologů Čech, Moravy a Slezska (ČAS) po roce 1989

Bouřlivý sklonek roku 1989 se přirozeně odrazil i v činnosti ČSSA. Ústřední výbor odstoupil a svolal na březen 1990 volební shromáždění, ze kterého vzešel prozatímní výbor samostatné složky ČSSA pro Čechy a Moravu, v čele s dr. Karlem Sklenářem, opatřený jednoročním mandátem. Na březnovém volebním shromáždění bylo poprvé uznáno dosud neplnoprávné kategorie členů, tzv. dopisujícím spolupracovníkům, právo volit a být volen. Této možnosti využil J. Bašta, který se stal prvním dopisujícím členem zvoleným do výboru ČSSA. Rovněž zazněla výzva, aby namísto dosavadního diskriminačního dělení členů do dvou skupin s různými právy a povinnostmi bylo v nových stanovách zakotveno jednotné plnoprávné členství. Přijetí nového názvu společnosti bylo odloženo na volební shromáždění v roce 1991 a vzhledem k zajištění existenčních podmínek bylo zachováno přidružení k ČSAV. V roce 1990 měla ČSSA v Čechách a na Moravě celkem 885 členů včetně institucí, z toho 710 fyzických osob (294 řádných členů a 416 dopisujících spolupracovníků).

Diskusní náměty březnového shromáždění byly prozatímním výborem podrobně rozpracovány do několika základních tezí:

- základem struktury archeologické společnosti budou samostatné republikové organizace, jejichž předsedové a místopředsedové vytvoří střežovou reprezentativní federální orgán - hlavní výbor ČSSA
- členství bude jednotné, tj. pouze řádné pro všechny,

z praktických důvodů se společnost rozdělí na komoru profesionálů a komoru neprofesionálů, z nichž první by měla plnit funkci profesního svazu archeologů s pravomocemi, které pro něj by byly navrhovány z více stran jako pro střežovou organizaci archeologů

- základem činnosti společnosti se stanou regionální pobočky
- další organizované formy činnosti budou i nadále sloužit odborné skupině

Hlavním úkolem "březnového" výboru během jeho omezeného mandátu byla příprava nových stanov (Zprávy 37/1990).

Návrhy stanov Československé společnosti archeologické (ČSSA) při ČSAV a České společnosti archeologické při ČSAV - Sdružení archeologů Čech, Moravy a Slezska (ČAS) vypracované prozatímním výborem měly být předloženy valnému shromáždění v březnu 1991 a v platnost měly vstoupit až po schválení valným shromážděním Slovenské archeologické společnosti (SAS). ČSSA měla podle tohoto návrhu tvořit společný vrcholný orgán dvou národních společností - České archeologické společnosti - Sdružení archeologů Čech, Moravy a Slezska (ČAS) a Slovenské archeologické společnosti (SAS). Všechny tři společnosti měly získat právní subjektivitu. ČSSA měla vykonávat činnost, kterou jí pověří společně ČAS a SAS, a to zejména koordinaci a spolupráci obou národních společností, navazování a rozvíjení styků se zahraničními, mezinárodními a příbuznými

tohto veľkolepého stavebného komplexu sa bude konať v dňoch 15. a 16. 12. 2000. Zúčastnia sa na ňom všetci kompetentní a zainteresovaní potenciálni záujemcovia, ako aj veľvyslanci všetkých európskych krajín na Slovensku.

Ďalšie informácie o tomto svojráznom európskom projekte nájdete na internetových stránkach: www.euroinvesta.sk alebo www.europeplace.komarno.com.

I. Kuzmová

Besedy o skle pod Trenčianskym hradom

V rámci seminára, ktorý v pravidelných cykloch poriada Slovenská sklárska spoločnosť spolu s Trenčianskou univerzitou odznela dňa 5. októbra prednáška venovaná problematike skla v európskom stredoveku, ktorej abstract je nižšie uvedený.

Výsledky mikroanalýz vzoriek skel z raného stredoveku

Prednáška sa zaoberá rtg mikroanalýzou sklenených predmetů, jež byly nalezeny v lokalitách Čech a Moravy a jež jsou datovány do období raného stredoveku.

Soubor zkoumaných vzoriek zahrnuje 58 predmetů, z nichž většinu tvoří korálky. Nález pochází z 8 lokalit v Čechách a z jedné lokality na Moravě. Všechny vzorky jsou jednotlivě typologicko-morfologicky popsané tak, aby bylo možno najít jejich případnou korelaci s prvkovým složením.

Všechny vzorky byly připraveny pro rentgenovou mikroanalýzu broušením a leštěním aby byla odstraněna vrchní zkorodovaná vrstva skla. Následně byly analyzovány a výsledky mikroanalýzy byly vyhodnoceny korekčními programy tak, abychom obdrželi prvkové složení zkoumaných predmetů. Statistické vyhodnocení naměřených koncentrací rozdělilo vzorky do pěti skupin, jež jsou, kromě skupiny poslední, charakterizovány úzkým rozpětím koncentrace typických prvků. První skupina A- sodno-vápenatých skel je navíc rozdělena na dvě podskupiny A₁ a A₂ dle obsahu K₂O a MgO. První podskupinu -A1- pak tvoří s výjimkou dvou vzoriek, vzorky z naleziště Rubín s datováním do staro-, popř. do středohradištní doby, nelze však vyloučit ani jejich vyšší stáří. Vzorky mají nízký obsah MgO a K₂O, což ve shodě s literaturou ukazuje na vnesení alkálií do skla z natronu. Druhá podskupina A2- sodno-vápenatých skel je převážně tvořena segmentovými korálky. Nález jsou datovány od předvelkomoravského po středohradištní období. Vyšší obsah MgO a K₂O signalizuje použití popela mořských a pouštních rostlin při výrobě skla.

Další skupiny tvoří skla olovnatá, které byly dále rozčleněny podle přítomnosti dalších prvků. Celkově druhou skupinu -B- tvoří 7 vzoriek binárních olovnatých skel, jež jsou datována do doby mladohradištní. Přestože binární olovnatá skla jsou nejčastěji nacházena na území východních Slovanů, námi analyzované vzorky mají ještě vyšší obsah PbO, a proto je prozatím nelze ztotožnit se žádným dosud známým výrobním střediskem na území sousedního Polska a Ruska.

Třetí jasně determinovanou skupinou -C- tvoří vzorky pocházející výhradně z Olomouce a lze ji charakterizovat jako skupinu draselno-olovnatých skel. Předměty podobného složení mají podobný geografický rozptyl jako skla binární. Domníváme se, že tato skla tvoří přechodnou fázi od binárních olovnato-křemičitých skel k ternárním sklům. Přesto na základě obsahu PbO a CaO můžeme říci, že olomoucké nález tvoří v rámci draselno-olovnatých skel samostatnou specifickou skupinu, k níž nám prozatím chybí mezi dostupným srovnávacím materiálem ze sousedních zemí bližší analogie. Z uvedených důvodů nemůžeme v současné době přesněji určit jejich původ.

Čtvrtá skupina D- je tvořena sodno-olovnatými skly z pražského hradu, o nichž se domníváme, že byly na naše území importovány, a to minimálně ze dvou výrobních center.

Poslední skupina E- je tvořena 5-ti velice nesourodými vzorky, a to jak chemicky, tak i z hlediska tvaru a datování, jež nebylo možno zařadit do žádné z předchozích čtyř skupin. Případné rozčlenění této skupiny je však možné pouze za předpokladu existence většího množství vzoriek.

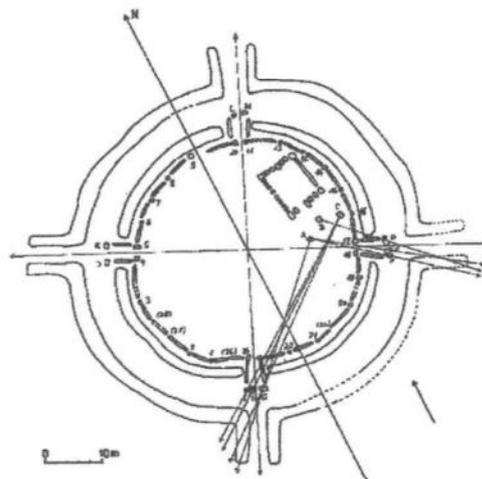
Rentgenová mikroanalýza raně středověkých skel je schopna poskytnout cenná data, jež slouží k hlubšímu poznání sklářských technologií. Kvantitativní výsledky analýz navíc umožňují rozdělit skla do několika skupin, o nichž se lze domnívat, že odpovídají různým technologiím výroby skla. Všechny námi definované skupiny, s výjimkou poslední E-, jsou doloženy mezi sklenenými nálezmi na celém evropském kontinentu.

V. Hulinský (VŠCHT Praha), E. Černá (ÚAPP SZČ Most), O. Gedeon (VŠCHT Praha)

Rondely a ich tajomstvá

Je všeobecne známe, že lokalita Stonehenge v Anglicku má astronomickú orientáciu, či už na Slnko, alebo Mesiac. Podobných objektov je mnoho, a preto mi vrtalo v hlave, prečo niečo také neexistuje aj u nás. Bolo to ešte v roku 1981, keď som hľadal miesto na Slovensku, ktoré by bolo vhodné na podobné účely ako Stonehenge. Veľmi perspektívne miesto sa našlo. Bol to kopec Šarkan pri obci Boleráz. Blízke Malé Karpaty poskytovali vhodné orientačné body; kopec Záruby, Havranica, ale aj kopec Biela Hora v Bielych Karpatoch. Názov kopca Šarkan evokuje vzťah k ľudovým rozprávkam a dýcha tajomnosťou. Pri návšteve miesta došlo k sklamaniu, nakoľko blízke kopce pre veľmi nepriaznivé počasie vôbec nebolo vidieť. Po počiatočnom neúspechu som vyskúšal predĺžiť významné astronomické smery ďalej na východ a jeden smer na tzv. "nízky Mesiac" smeroval k obci Bučany, presnejšie, ukazoval na miesto, kde stál pri ceste motorest. Vzhľadom na to, že som astronóm, venoval som sa v ďalších rokoch slnečnej aktivite a celú vec som odložil ad acta.

Rondel v Bučanoch

Obrat nastal v roku 1998, kedy som čítal v nejakom populárnom časopise, žiaľ názov časopisu si nepamätám, článok profesora V. Podborského s názvom Kruhy-henge-kalendária-kregi a v ňom bol aj obrázok rondelu v Bučanoch. Pretože nedokončené veci nezahadzujem, vytiahol som si materiály z roku 1981 a vyšlo najavo, že rondel je na tom správnom smere neďaleko od vypočítaného miesta a dokonca, že aj jeho vchody sú podobne nasmerované. Spojil som sa s mojím priateľom V. Mešterom z hvezdárne v Partizánskom, ktorý pozval na naše spoločné podujatie s názvom M.A.R.S. (Malé astronomické regionálne stretnutie) aj PhDr. G. Březinová CSc. z Archeologického ústavu SAV v Nitre, ktorá priniesla aj snímky niektorých ďalších rondelov. Vďaka jej pomoci, Doc. PhDr. P. Romsauera, CSc., z Filozofickej fakulty Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre a ďalších pracovníkov Archeologického ústavu sa mi podarilo nakoniec premerať plány rondelu Bučany a overiť si, že má astronomicky významné smery. To ma presvedčilo, že v dobe kamennej sa ľudia vedeli orientovať v čase, či už v priebehu roka, ale aj vo väčších časových intervaloch. Názov Homo sapiens sapiens znamená človek dvakrát rozumný, a po znalostiach o rondeloch mi ľudia s kamennými sekerami nepripadali zaostalí, skôr naopak.

Bez vyspelej techniky je orientácia v čase možná iba pomocou sledovania nebeských telies, teda je veľmi pravdepodobné, že pokiaľ orientáciu v čase ľudia v neolitě využívali, bola to astronómia, ktorá im v tom pomáhala. V ďalšom sa ukázalo, že aj ďalšie rondely majú astronomicky významné smery, ktoré mali kalendárny účel. Výskum ukazuje, že kým počas trvania kultúry s lineárnou keramikou prevláda vlhké počasie, toto sa mení neskôr na teplé a suché v čase, kedy je na juhozápadnom Slovensku rozšírená lengyelská kultúra a stavajú sa rondely. To, že ustúpili dažďe a bolo dlhotrvajúce sucho, hovorí o tom, že v tom čase sa zrážky obmedzovali len na krátke obdobia. Táto zmena prinútila obyvateľov k orientácii v čase a ku stavbe rondelov. Stavba rondelu bola otázkou života, či smrti, lebo zasiať obilie v nevhodný čas, kedy nezapršalo, znamenalo hladovať. Dokonca pri stavbe niektorých rondelov budovateľov neodradilo od ich úmyslu ani skalné podložie. Sú niektoré indície, že obyvatelia týchto lengyelských osád po určitom počte cyklov Mesiaca (1 cyklus = 19 rokov) opustili územie a usídlili sa inde, možno pre vyčerpanosť pôdy od živín.

Rondely majú aj iné tajomstvá, ktoré zatiaľ celkom nevydali a súvisia s kultom, či meraním vzdialeností, alebo stavbou domov v ich vnútri. Tie čakajú na odhalenie a tak hľadanie súvislostí pokračuje.

astrokar@hl.isk.sk

V. Karlovský

Týždeň pravekých technológií v Prahe-Tróji

V dňoch 12. - 17. septembra sa konal už druhý týždeň festivalu experimentálnej archeológie s názvom "Dva týždny pravekých technológií v Archeoparku v Prahe-Troji". Hlavný program prebiehal v prostredí vznikajúceho Archeoparku v areáli Pražskej botanickej záhrady v Prahe-Tróji, na mieste niekdajšieho halštatského sídliska.

Celú akciu mali na svedomí dvaja ľudia, PhDr. Miroslav Popelka, CSc. a Mgr. Věra Bidlová. Účelom festivalu bolo sprístupniť verejnosti každodenný život pravekého človeka. Týždeň začal utorok večer - prasaťom (presnejšie jeho konzumáciou a to čiste experimentálne, t. j. rukami). Na druhý deň ráno sme začali s replikáciou pravekých

B. Balážovej (o tvorbe sochárov M. Rasnera a D. Stanetiho). Časť referátov prezentovala jednotlivé zbierkové fondy múzea (M. Kamhalová - zlaté mince, J. Galvánek, E. Martincová, M. Kyselica - mineralogické fondy, M. Nosál a E. Šlauka - kolekciu zbraní). Vzhľadom na odborné zameranie múzea viaceré prednášky mali historicko-numizmatický charakter. V. Buša referoval o začiatkoch razby toliarových mincí v Európe (s ohľadom na razbu guldinero v Kremnici), N. Šeňová o medailách a kachliciach s námetom obrazu sv. Juraja, J. Hunka o náleze počítacieho žetónu kremnického komorského podgrófa W. Rolla z r. 1560, Z. Šustek o papierových platidlách 1. Slovenskej republiky. Podujatie malo dobrý odborný a spoločenský charakter, publikované materiály priniesli množstvo podnetov k regionálnej historiografii.

V rámci konferencie k 700. výročiu vydania banského zákonníka IRM a začatiu razby tzv. pražských grošov v Kutnej Hore odznelo 32 referátov cca 35 referentov z oblasti strednej Európy. Podujatie prebiehalo v 4 sekciách - 1. bola zameraná na banské právo, 2. na nerastné ložiská, 3. bola numizmatická, 4. pojednávala o spoločenskom prostredí banských miest. Každá sekcia vydala dodané materiály tlačou, takže vznikli štyri cca 50 stranové česko-anglické zborníky. Z hľadiska archeologického zaujali príspevky A. Přichystala: Dobývání surovin v pravěku na území České republiky, P. Zámoru: Ťažba surovin v najstarších dobách na území SR, J. Hřízu: Těžební činnost a její vliv na vznik důležitých městských center, J. Velfla: Z historie hornictví na Přeborsku, M. Čelka a J. Labudu: Prínos archeologie a historiografie k středověkému vývoju Banské Štiavnice. Zaujímavé boli i príspevky historické - o dejinách Kutnej Hory (J. Majer, H. Štroblová, M. Bisingerová, J. Hásková), Jihlavy (V. Svěrák), Kremnice (D. Kianička), o menovej reforme Václava II. v Čechách v r. 1300 (J. Žemlička, J. Sejbal), o ekonomickom vplyve pražských grošov v rámci strednej Európy (P. Arnold, B. Paszkiewicz, J. Hunka), o právnom vplyve zákonníka IRM na banské podnikanie v Európe (R. Makarius).

Dni chorvátskej kultúry a konferencia Počítače v umení a humanitných vedách

Pri príležitosti vyvrcholenia Dní chorvátskej kultúry sa dňa 31. 5. 2000 v Národnom osvetovom centre v Bratislave uskutočnila konferencia Počítače v umení a humanitných vedách, organizovaná Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky, Veľvyslanectvom Chorvátskej republiky v SR a Národným osvetovým centrom v Bratislave. Cieľom konferencie bola výmena skúseností vedcov a umelcov, ktorí počítače využívajú na skvalitnenie svojej práce a na sprístupnenie jej výsledkov širokej verejnosti.

Na konferencii sa stretli odborníci z Chorvátska (V. Žiljak, D. Németh-Ehrlich, I. Kušan, P. Kušan) a zo Slovenska (T. Kolník, M. Šperka, V. Havrilla, L. Benediková, M. Ceccato, E. Blažová a M. Bartík). Osobne sa na nej zúčastnil veľvyslanec Chorvátskej republiky na Slovensku, dr. Gjurjo Deželić.

Úvodné slová patrili V. Žiljakovi a T. Kolníkovi. D. Németh-Ehrlich a I. Kušan predstavili výsledky výskumu rímskej architektúry z 1. - 4. stor. n. l. vo Varaždinských Topliciach (rímske Aquae Iasae). Najmladšia a najlepšie zachovaná fáza tohoto komplexu s bazilikou, s kúpeľmi, s dláždeným fórom s arkádami a s kapitolom, pochádzajúca z čias prestavby za cisára Konštantína Veľkého v 4. stor., bola prezentovaná formou počítačového 3D modelu, ktorý umožňuje rekonštruovať objekty v detailnej podobe, v rozličných mierkach a uhloch (bližšie pozri D. Németh-Ehrlich /ed./: Aquae Iasae. Varaždinske Toplice. Vizualizacija rimske arhitekture. Visualizing Roman Architecture. Zagreb 1997.). I. Kušan a P. Kušan, ktorí patria k priekopníkom vo využívaní troj priestorového modelovania v Chorvátsku, ukázali možnosti využitia počítačovej techniky pri rekonštrukciách objektov na základe dobových fotografií na príklade synagógy v Záhrebe, zničenej počas druhej svetovej vojny.

Krátkym príspevkom o vývoji využívania počítačovej technológie vo vede a v umení na Slovensku uviedol M. Šperka tematický videofilm, a tiež autobiografický videodokument o V. Havrillovi. Slovenská archeologická obec sa predstavila troj priestorovými modelmi objektov z laténskej doby z Liptovskej Mary IV (postery pripravené L. Benedikovou a M. Ceccatom s využitím softwaru AUTODESK-AUTOCAD na vyhotovenie základných hmôt a 3D STUDIOMAX na konečnú vizualizáciu). E. Blažová a M. Bartík ukázali rozličné spôsoby využitia počítačov pri uchovávaní, spracúvaní a prezentácii dát v Archeologickom ústave SAV.

Podujatie bolo ukončené vernisážou výstavy o archeológii vo Varaždinských Topliciach a výstavy počítačových grafík V. Žiljaka za účasti veľvyslancov a pracovníkov diplomatických misií v Slovenskej republike, zástupcov Ministerstva kultúry Slovenskej republiky a zástupcov kultúrnych inštitúcií Chorvátska a Slovenska.

L. Benediková

VII. konferencia CASTRUM BENE

V dňoch 26. - 29. 6. 2000 sa v Nitre uskutočnila VII. konferencia CASTRUM BENE. Usporiadateľom bol Archeologický ústav SAV v Nitre. Hlavnou témou tohtoročnej konferencie bol „Hrad a štruktúra osídlenia“. Na stretnutí odzneli prednášky bádateľov z Maďarska (I. Feld, Zs. Miklós, Gy. Terei), Čiech (T. Durdík, F. Gabriel, L. Kursová), Moravy (Z. Měřínský, M. Plaček, P. Kouřil, M. Wihoda), Rakúska (M. Kren, T. Kührtreiber), Poľska

ale i ďalšie nespomenuté monografie a podnetné štúdie priniesli pre slovanské a európske bádanie poznatky zásadného významu.

Čo je však v tejto súvislosti nemenej dôležité, J. Poulík systematicky sprístupňoval výsledky svojej vedecko-výskumnej činnosti širokej verejnosti. Svedčia o tom nespočetné prednášky, spolupráca na libretách a scenároch vedecko-populárnych filmov, výstavách, jeho publikácie *Z hlubin věku*, *Pevnost v lužním lese*, *Staří Moravané budují svůj stát*, ale predovšetkým nezabudnuteľná výstava *Veľká Morava*. Áno, s jeho menom sa navždy bude spájať najmä výstava *Veľká Morava*, ktorá svojho času preslávila československú archeológiu doma (Brno, Nitra, Praha), ale i v zahraničí (Leningrad, Moskva, Kyjev, Sofia, Atény, Štokholm, Berlín, Mainz, Londýn). Životným krédom profesora Poulíka sa stalo objavovať nepoznané a podieľať sa na formovaní historického vedomia spoločnosti. Potvrdzujú to jeho mnohostranné a obdivuhodné aktivity, ocenené nielen vysokými štátnymi a akademickými vyznamenaniami, ale i členstvo vo viacerých európskych zahraničných akadémiách.

Vedecké dielo J. Poulíka úzko súvisí i so Slovenskom, najmä s počiatkami jeho národných dejín. Podľa neho totiž tvorcami *Veľkej Moravy* "... boli Slovania na Starej Morave a na Nitriansku, predkovia českého a slovenského národa, dve navzájom najbližšie slovanské vetvy". V posledných rokoch svojho života často zdôrazňoval, že "...s radosťou cestujem na Slovensko. Je to pre mňa vždy sviatok. Mám tu mnoho priateľov a verím, že priateľské vzťahy nielen medzi českými a slovenskými archeológmi, ale i medzi našimi národmi a republikami budú naďalej trvať a viesť k spoločnému úspechu. Veď nás spájajú spoločné dejinné osudy, kultúrny a hospodársky vývoj, ktorých počiatky siahajú až do veľkomoravskej doby". To sú slová, ktoré povedal pri príležitosti 85 narodenín, keď mu v Mikulčiciach predseda SAV odovzdal Zlatú medailu SAV a minister kultúry SR Cenu ministra kultúry za jeho významný a nezmazateľný prínos do klenotnice slovenskej kultúry. Na toto nezabudnuteľné stretnutie spomínal často profesor Poulík pri príležitostných návštevách Nitry, ale aj na jeho poslednej návšteve na Predsedníctve SAV v Bratislave 8. októbra 1997. Hoci sme to ešte vtedy netušili, bolo to vlastne rozlúčkové stretnutie s priateľmi, ktorých si vážil, mal ich rád a nezištne im v príležitostných - i neľahkých životných situáciách pomáhal. Bola to však aj rozlúčka so Slovenskom, ktoré miloval a tešil sa z každého jeho úspechu.

Pri príležitosti poslednej návštevy v Archeologickom ústave SAV v Nitre na jar v roku 1997 profesor Poulík s ľútosťou spomínal aj na jeden nerealizovaný projekt. Išlo o pripravovaný spoločný česko-slovenský Pamätník družby Čechov a Slovákov v Mikulčiciach, ktorý mal podľa neho symbolicky spájať "...naše dva národy, ktoré začali písať svoje dejiny už v období *Veľkej Moravy*." Spomínam si, ako sme spoločne v roku 1973 hľadali, či vyberali na staroslávnom Devíne vhodný kamenný artefakt z domu z 9. storočia v areáli slovanského hradiska, ktorý by - ako súčasť Pamätníku

na hradisku v Mikulčiciach symbolizoval spätosť našich spoločných dejín, z úsvitu našej národnej histórie. Dnes tento kameň - symbol - je niekde zapadnutý v prachu uplynulej pohnutej histórie a nerealizovaných šancí nášho spoločného historického dedičstva. Isteže, bolo by možné v tejto krátkej spomienke uvádzať aj iné, optimistickéjšie svedectvá o neobyčajných ľudských rozmeroch profesora Poulíka, ktorý až do konca svojho plodného života podnetne a aktívne zasahoval do vedeckého diania. Zvlášť treba spomenúť jeho aktívnu účasť v odborných komisiách na mnohých archeologických výskumoch na Slovensku. Veď svojou bádateľskou i organizátorskou činnosťou výrazne poznamenal česko-slovenskú archeológiu a preslávil ju i v zahraničí.

Na záver tejto spomienky sa žiada zdôrazniť, že pri príležitosti nedožitých 90. narodenín profesora Poulíka moravskí archeológovia (Okresné múzeum Brno vidiek, Múzeum Šlapanice, Archeologický ústav AV ČR v Brne, Ústav archeologickej pamiatkovej starostlivosti v Brne) pripravili v Múzeu v Šlapaniciach výstavu **ARCHEOLÓG JOSEF POULÍK**. Výstava mala za cieľ: sprístupniť širokej verejnosti dokumenty o živote a diele vedúcej osobnosti moravskej archeológie, ktorá "...dala Evropě řadu významných osobností, avšak takových, které vstoupili až na samý vrchol vědy a dlouhá léta na něm kralovaly, nebylo nazbyt. Z moravských badatelů patřil k těmto "vyvoleným" vedle osobností typu Jindřicha Wankela, Karla Absolona či Inocence Ladislava Červinky bezpochyby také Josef Poulík" (V. Podborský, In: Prof. PhDr. Josef Poulík, DrSc. Rodák Jiříkovický. Jiříkovice 1999, 3).

Na vernisáži pozoruhodnej výstavy (4. 10.-3. 12. 2000) sprítomnili životné dielo profesora J. Poulíka Prof. PhDr. S. Stuchlík, CSc., Doc. PhDr. M. Čížmář, CSc. a význam profesora Poulíka pre slovenskú archeológiu vyzdvihol Prof. PhDr. A. Ruttkay, DrSc.

Na výstave boli prezentované nielen mnohé dôležité nálezové fondy z archeologických výskumov, ktoré postupne realizoval od roku 1934, keď sa stal pracovníkom Zemského múzea v Brne až po výskum v staroslávných Mikulčiciach, ale aj jeho osobné doklady, zápisy z výskumných denníkov, vyznamenania a veci, ktoré ho sprevádzali na ceste životom.

Výstava veľmi pregnantne dokumentovala mnohorozmernú činnosť osobnosti, ktorá výrazne poznamenala podoby nielen moravskej, českej ale aj európskej archeológie 20. storočia.

Je nesporné, že vedecké dielo profesora Josefa Poulíka je podnetné, aktuálne a bude inšpirujúce, ako aj dielo predchodcov, na ktorých programovo nadviazal. Pre nás, ktorí sme ho poznali, mali radi a často sa s ním pri rôznych príležitostiach stretávali, zostane v našich spomienkach najmä človekom vzácných ľudských hodnôt. Priateľom i radcom, ale predovšetkým žiživým človekom. Jeho rozsiahle a obdivuhodné vedecké dielo je totiž nestarnúce v čase i priestore.

Slovenskí archeológovia spomínajú na Vás s vďakou, pán profesor.

J. Vladár

František Javorský (1934 - 2000)

Pri autonehode na predmestí Žiliny 9. mája 2000 tragicky zahynul náš kolega František Javorský. Narodil sa 4. júna 1934 v Spišskom Štvrtku, okr. Spišská Nová Ves. Od mladosti bola jeho životná cesta zložitá. Z Gymnázia v Kežmarku ho z politických dôvodov vylúčili a po nevydarenom pokuse opustiť ČSR bol zaistený a odsúdený na 10 a pol roka väzenia. Trest si odsedel prevažne v Jáchymove a Valdiciach pri Jičine. Po návrate v roku 1963 pracoval v rôznych robotníckych profesiách. Dialkovo si ukončil stredoškolské vzdelanie. V roku 1968 začal pracovať vo Vlastivednom múzeu v Spišskej Novej Vsi, kde sa po krátkom čase stal vedúcim spoločenského oddelenia. Naplno sa mohol venovať histórii, archeológii a etnografii. Roky normalizácie znova nepriaznivo zasiahli do jeho života. Prichádza o miesto v múzeu a možnosť ukončiť vysokoškolské štúdium. V roku 1976 nastúpil do Archeologického ústavu SAV. Zaslúžil sa o vybudovanie Expedície Spiš, ktorá mala zabezpečovať archeologické výskumy v celom regióne Spiša. Svoju prácu vykonával s veľkým zanietením. Veľmi dobre poznal celý región. Vďaka jeho terénnym prieskumom sa archeologická mapa Spiša postupne zaplňala. Mnohé z objavov boli prekvapivé a napomohli k bližšiemu poznaniu vývoja osídlenia. Podarilo sa mu získať nové, dôležité poznatky o topografii a organizačnej štruktúre sídiel slovanského obyvateľstva na Spiši. Samostatne alebo v spolupráci s ďalšími kolegami realizoval viacero systematických výskumov. Spomeniem z nich len niektoré. K najvýznamnejším patrí výskum hradiska z neskorej doby bronzovej na vrchu Tureň vo Vítkovciach, sídelného areálu na rozhraní katastrov obcí Smižany a Spišské Tomášovce s ťažiskom osídlenia v období púchovskej kultúry a včasnem stredoveku a zaniknutej stredovekej dediny Krigov pri Pavľanoch. Intenzívne sa venoval skúmaniu historických mestských jadier v Levoči, Bardejove a Spišskej Novej Vsi. Systematicky tiež sledoval problematiku stavebného vývoja najstarších sakrálnych stavieb. Jeho výskumná činnosť neustrácala na intenzite ani po roku 1990, keď aktívne vstúpil do politického života. V rokoch 1990 - 1998 bol poslancom SNR a neskôr NR SR za KDĽ. Naposledy pracoval na Ministerstve vnútra SR. Na archeológiu nezabúdala. Mal veľa plánov a rozpracovaných projektov, ale v krátkom osudnom okamihu sa všetko skončilo. Náhlý odchod je stratou nielen pre jeho blízkych, ale aj pre archeológiu. Česť jeho pamiatke!

E. Miroššayová

Spomienka na PhDr. Bela Pollu, DrSc. (12. 4. 1917 Humenné - 16. 8. 2000)

Smutná správa prekvapila nás všetkých. Pohreb mal 18. augusta 2000 v ranných hodinách v bratislavskom krematóriu, ktorého sa podľa poslednej vôle nebohého zúčastnil iba úzky okruh smútiacich. Pietne uloženie urny sa konalo 17.11.2000 na Národnom cintoríne v Martine. V Matici slovenskej sa v ten istý deň konala aj prezentácia spomienkovej knihy B. Pollu Cesta storočím, ktorej vydania sa už autor nedožil. Práca iste vzbudí pozornosť v kruhu bývalých spolupracovníkov, pretože obsahuje spomienky vedca na pracovné možnosti v druhej polovici 20. storočia, ktorého bol B. Polla jedným z predstaviteľov. Jeho životná cesta bola poznamenaná prekonávaním ťažkostí a nutnosťou sebaapresadzovania, ktorá vyústila do aktívnej pracovitosti a zaradila ho k popredným osobnostiam slovenskej historiografie, archeológie a múzejníctva. V roku 1992 získal najvyššie múzejné vyznamenanie Cenu Andreja Kmeťa. Pri jeho osemdesiatinách ocenil jeho celoživotnú prácu na poli slovenskej vedy aj prezident SR Michal Kováč. Dostal tiež Zlatú plaketu Ľ. Štúra SAV a iné vyznamenania. Česť jeho pamiatke!

Odišiel Alojz Habovštiak

Dňa 11. júna 2000 nás navždy opustil dlhoročný pracovník Slovenského národného múzea, popredný slovenský archeológ a medievalista PhDr. Alojz Habovštiak, DrSc. Do Bratislavy prišiel v roku 1952 z Krivej na Orave, kde sa narodil 9. mája 1932. Po štúdiu na gymnáziu v Dolnom Kubíne, v Levoči a Ružomberku maturoval v Trstenej. Po maturite sa rozhodol pre štúdium archeológie a latinčiny na Filozofickej fakulte UK v Bratislave, ktoré ukončil v roku 1957. Ešte v tom istom roku nastúpil do Archeologického ústavu SAV v Nitre. Tu orientoval svoju pozornosť na problematiku výskumu dedinských sídiel v období stredoveku. S jeho menom sa spája výskum na mnohých archeologických lokalitách, napríklad v Kostofanoch pod Tribečom, Leviciach-Bratke, Milanovciach, Hronskom Beňadiku, Malých Kozmálovciach, Tlmačoch či v Bíni. V terénnych výskumoch pokračoval aj počas pôsobenia v Slovenskom národnom múzeu, kam prišiel v roku 1969 a stal sa riaditeľom Archeologického ústavu SNM (1969-1988). V jeho povahe sa spájala systematickosť, nesmierna pracovitosť s pocitom zodpovednosti a veľkou dávkou ľudskosti. To, čo A. Habovštiak svojim celoživotným úsilím vytvoril, vo veľkej miere prispelo k rozvoju archeologického bádania na Slovensku. Je u nás zakladateľom metodicky uceleného výskumu stredovekých dedinských sídlisk. Ako korektného a teoreticky vyspelého bádateľa ho pozná a uznáva aj zahraničná odborná verejnosť. Česť jeho pamiatke!

Redakcia

VÝSTAVY A EXKURZIE

Odlesky kovu v histórii Pohronia

Výstava Odlesky kovu v histórii Pohronia je výsledkom spolupráce troch múzeí, sídliačich v mestách na brehoch horného toku Hrona: Horehronského v Brezne, Stredoslovenského v Banskej Bystrici a Lesníckeho a drevárskeho vo Zvolene.

Počiatky dobývania rúd na Pohroní siahajú do neskorej doby kamennej a spájajú sa s prospektormi, ktorí objavili špaňodolinské ložiská medi. Dolovanie farebných kovov a železa v stredoslovenskom rudnom revíri a ich remeselné spracovanie sa stali dôležitými faktormi hospodárskej prosperity Veľkej Moravy, Uhorského štátu i Československej republiky. Výrobky kovospracujúcich remesiel, hojne zastúpené v zbierkovom fonde troch múzeí predstavujú širokú škálu predmetov z medi, cínu, bronzu, zlata, striebra, alpaky a železa. Z 300 ks vystavených predmetov archeologické predstavujú iba menší zlomok. Zastúpená je časť zo 4 bronzových depotov lužickej kultúry zo Zvolena a nálezy strieborných spón z Netopierskej jaskyne z Banskej Bystrice-Sásovej zo zač. 5. stor. Numizmatický fond prezentujú zlaté mince a medaily. Medzi vzácne exponáty Stredoslovenského múzea patrí zlatnícka dielňa banskobystrického majstra Samuela Libaya z 19. stor. (pracovný stôl, stolička, stojan s pracovnými nástrojmi a razidlami), ako aj zlaté a strieborné šperky vyrobené zlatníkom Libayom. Horehronské múzeum prezentujú výrobky zo železa a liatiny, ktoré v tejto oblasti zohrali významnú úlohu v hospodárskej orientácii na železiarsku výrobu. Lesnícke a drevárske múzeum zastupujú najmä medené a cínové cechové výrobky a liturgické predmety.

K výstave bola vydaná farebná jednolistová skladačka formátu A4.

Výstava bola inštalovaná v dňoch 18. 5.-6. 7. 2000 v Banskej Bystrici, 13.7.-10.9.2000 vo Zvolene a 15. 9.-30. 11. 2000 v Brezne.

Dve výstavy Archeologického ústavu Slovenskej akadémie vied v Nitre

V druhej polovici júna (17. 6.-25. 6. 2000) bola v areáli výstavniska Agrokomplex Nitra sprístupnená verejnosti rozsiahla výstava "Korene slovenskej štátnosti". Išlo o veľký projekt realizovaný z podnetu generálneho riaditeľa Agrokomplexu L. Švihela. Hlavným organizátorom výstavy bol Agrokomplex - Výstavníctvo Nitra, spoluorganizátormi boli Archeologický ústav SAV v Nitre, Matica slovenská Martin, Nitrianska Galéria Nitra, Nadácia Konštantína Filozofa Nitra a Ponitrianske múzeum v Nitre.

Ako už názov výstavy napovedá, jej hlavnou ideou bola prezentácia vývoja slovenského národa, ktorý vyústil v modernej dobe do vzniku samostatného štátu - Slovenskej republiky. Základom výstavy bola veľká expozícia Archeologického ústavu SAV (50 vitrín). Boli použité nálezy z depozitárov AÚ, ale tiež nálezy zo zbierok viac ako desiatich múzeí. AÚ prezentoval prehľadným a prístupným spôsobom najnovšie výsledky archeologického vedeckého výskumu slovanského osídlenia Slovenska od 5. storočia po stredovek. V rámci toho ukázal archeologické exponáty viažuce sa na prejavy vytvárajúceho sa stredovekého slovenského národa. Návštevníkov upúťali nielen samotné nálezy, ale aj veľký počet modelov, rekonštrukcií, kreslených a fotografických príloh, názorne dokumentujúcich život vtedajších obyvateľov Slovenska. Chronologicky mladší úsek našich národných dejín dokumentovala listinnými a literárnymi exponátmi Matica slovenská. Záver expozície tvorila veľká kolekcia výtvarných diel, sôch, vedút atď. slovenských umelcov inšpirovaných uvedenými tradíciami, ktorú prezentovali Nitrianska galéria, Ponitrianske múzeum a Slovenské poľnohospodárske múzeum.

V rámci akcie Agrokomplex 2000 v jednom z centrálnych pavilónov realizoval Archeologický ústav SAV v dňoch 17.-24. augusta ďalšiu výstavu "Volanie rodnej zeme". V tomto prípade vzhľadom na zameranie výstavy Agrokomplex 2000 ako jednej z najväčších výstavných akcií na Slovensku išlo predovšetkým o prezentáciu rozsiahlej vedeckej a popularizačnej činnosti Archeologického ústavu SAV, vychádzajúcej okrem archeologických výsledkov tiež zo širšej interdisciplinárnej základne metodiky práce. Mimoriadny ohlas júnovej výstavy však vytvoril silný tlak kultúrnej verejnosti na jej zopakovanie. Snahou bolo, aby aj návštevníci Agrokomplexu (v tomto roku vyše 300 000 ľudí) mali možnosť prezrieť si pamiatky dokumentujúce najstaršie slovanské a slovenské osídlenie Slovenska. Kombináciou archeologických nálezov, modelov a informačných posterov vytvoril Archeologický ústav SAV výstavu, ktorá na vysokej úrovni spĺňala obidve základné požiadavky. Aj táto výstava mala medzi návštevníkmi veľký ohlas. Po jej skončení boli použité kresby, mapy, texty a fotografie poskytnuté nitrianskym školám k výuke dejepisu.

Záverom treba poďakovať Agrokomplexu a. s., predovšetkým generálnemu riaditeľovi L. Švihelovi, že v rámci programu veľkých medzinárodných výstavníckych podujatí podporuje sústavne aj prezentáciu slovenskej vedy. Pracovníci Archeologického ústavu Slovenskej akadémie vied dokázali túto možnosť využiť a informovali moderným spôsobom najširšiu verejnosť o výsledkoch svojej práce.

R. Kujovský

Poklady avarského kagana z Kunbábony. A kunbábonyi avar fejedelem kincsei.

V rámci dní regionálnej kultúry (21. - 23. 7. 2000) zorganizovalo Katona József Múzeum v Kecskeméte výstavu, na ktorej boli prezentované významné nálezy z obdobia avarského kaganátu, známe z územia dnešnej župy Bács-Kiskun. Zastupovali ich pamiatky z najbohatšieho avarského hrobu v rámci Karpatskej kotliny z lokality Kunszentmiklós-Kunbábony, objavené v roku 1971 v miestnej pieskovni a hrob bohatého avarského bojovníka, náhodne nájdený a zachránený robotníkmi počas predstihového archeologického výskumu na stavbe diaľnice M5 v extraviláne obce Petőfiszállás.

Avarskeho muža z Petőfiszállás, ktorý žil v prvej polovici 7. stor., pochovali v drevenej truhle. K jeho výbave patrili 2 tepané opasky, jeden s jednoduchými striebornými, druhý so zlatými kovaniami, niektorými vykladanými sklom. Bojovník vlastnil železný, zlatými plechmi okovaný meč, reflexný luk, šípy so železnými hrotmi a kožený tulec s kosteným obložením. Hrobová výbava dokazuje príbuznosť s avarskými hrobovými nálezmi, objavenými v okolí mesta Kiskunfélegyháza, ako aj s bohatými avarskými hrobmi z Bócsa a z Kunbábony (E. Wicker: Avar vezér sírja Petőfiszállás határában. Kecskemét 2000.).

Súbor nálezov z Kuntszentmiklós-Kunbábony bol spracovaný a je všeobecne známy (E. H. Tóth - A. Horváth: Kunbábony. Das Grab eines Awarenkagans. Kecskemét 1992.).

Výstava bola umiestnená v priestoroch secesnej budovy v centre Kecskeméte. Stavba, známa ako Cifrapalota (obr.) a slúžiaca pôvodne ako nájomný dom, bola postavená v rokoch 1902-1903 podľa návrhu maďarského architekta Gézu Márkusa. V súčasnosti sa v jej priestoroch nachádza galéria a stála expozícia Menyhérta Tótha.

Námestie v Kecskeméte ponúkalo návštevníkom typickú atmosféru mestečka s hudobným a tanečným folklórom, s trhom s tradičnými i netradičnými výrobkami ľudových remeselníkov, s veľkou (skutočnou) svadbou v miestnej radnici a so všadeprítomnými deťmi.

Úprimné pozvanie do Dunaegyházy sa nedalo odmietnuť. Cesta maďarskou pustou a národným parkom (Kiskunsági Nemzeti Park), chrániacim rastlinné spoločenstvá piesočných dún; majere, mokrade, plné vtáctva, slanská s unikátnou vegetáciou, lemujúce z oboch strán našu trasu, nefalšované srdečné privítanie a pozornosť, akých sa nám v dedine dostalo, potvrdili správnosť tohto rozhodnutia.

Nasledujúci deň, nesúci sa v znamení etnografických krás typickej maďarskej vidieckej architektúry, gastronomického prieskumu a ochutnávky vín z miestnych hroznových odrôd len prirodzene dotvoril a umocnil zážitok z putovania po Dolnej zemi.

L. Benediková - M. Hajnalová - R. Kustár

Nové archeologické nálezy z výskumov Západoslovenského múzea (4. 9. - 30. 9. 2000)

Na dlhoročnú tradíciu Západoslovenského múzea v Trnave na poli archeológie, prerušenú pred niekoľkými rokmi personálnymi výmenami na postoch odborných pracovníkov, podarilo sa opätovne nadviazať v roku 1999 a 2000 obnovenou terénnou prospekciou. Početné záchranné archeologické výskumy, ktoré sa realizovali v historickom jadre mestskej pamiatkovej rezervácie Trnava, ako aj v priľahlých lokalitách, priniesli celý rad nových poznatkov o pravekom a stredovekom osídlení trnavského regiónu. V spolupráci s Pamiatkovým ústavom Bratislava bola časť týchto výsledkov prezentovaná na konferencii venovanej pamiatkam Trnavy a Trnavského kraja koncom roka 1999.

Najzaujímavejšie nálezy z posledných výskumov si verejnosť mala možnosť prezrieť v mesiaci september v hlavnej budove trnavského múzea. Prezentované boli štyri lokality z rôznych časových období.

Výstavu otvárali nálezy z Hlohovca, kde bola v mesiacoch máj a jún záchranným výskumom odkrytá časť osady ľudu lužianskej skupiny z obdobia mladého neolitu a časť sídliska ľudu stredodunajských popolnicových polí. Nálezy pochádzali v prevažnej miere z ťažobných a zásobnicových jám a tvorili ich najmä keramika - polychrómné maľované nádoby lužianskej skupiny, kostené, parohové nástroje a štiepané a brúsené kamenné nástroje. Mladšia doba bronzová bola zastúpená keramikou a sporadickými bronzovými predmetmi. Tento nález bol významný najmä v tom, že necelých sto metrov južne sa od mladobronzového sídliska rozprestieralo pohrebisko skúmané L. Veliačikom v sedemdesiatych rokoch.

NOVÉ PUBLIKÁCIE

Tomčíková K.: EUDMILA KRASKOVSKÁ. Vydalo SNM Národné muzejné centrum. Edícia Medailóny. Bratislava 1999. 37 s., fotografie z rodinného a pracovného albumu. Základná štúdia o živote, vedeckej a múzejnej aktivite dr. E. Kraskovskej doplnená kompletnou bibliografiou za roky 1933-1999: archeológia (161 položiek), numizmatika (97 položiek), múzejníctvo, výstavy, dejiny umenia (27 položiek), správy, recenzie a iné (28 položiek), ďalej literatúra o E. Kraskovskej a použité skratky v bibliografii.

M. Pichlerová

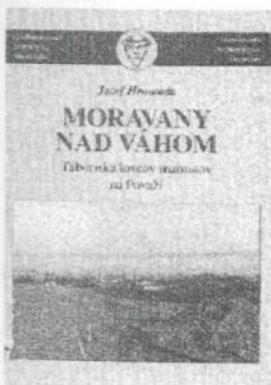

Gojda, M.: ARCHEOLOGIE KRAJINY. Vývoj archetypů kulturní krajiny. Praha 2000. Academia, 238 s., kvalitná tlač, farebné foto, pevná väzba.

Cheben Ivan: BAJČ EINE SIEDLUNG DER ZELIEZOVCE-GRUPPE. Entwicklungsende der Želiezovce und Anfänge der Lengyel-Kultur. Bonn 2000. 164 s.

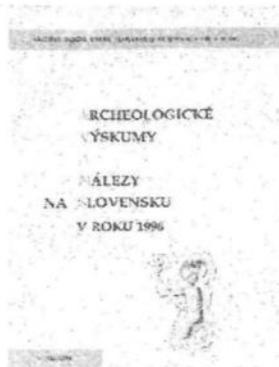
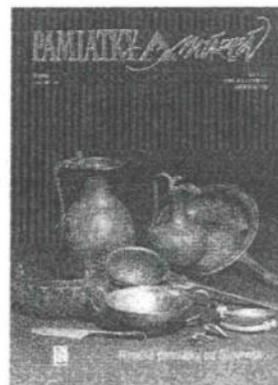
2000 LET KŘEŠŤANSTVÍ. Ilustrované církevní dějiny s více než 1300 barevnými vyobrazeními a slovníkem pojmů z církevních dějin sestavil univ. Prof. Dr. G. Stemberger. Karmelitánské nakladatelství Kostelní Vydří 1999, 1009 s., pevná väzba, formát A4.

Hromada, J.: MORAVANY NAD VÁHOM. Táboriská lovcov mamutov na Považí. Bratislava 2000. Edícia Archeologické pamätníky Slovenska, zv. 6, 128 s., brož. väzba.

Kartous P. - Vrteľ, L.: HERALDICKÝ REGISTER SLOVENSKEJ REPUBLIKY. Ministerstvo vnútra SR, Matica slovenská 2000., 489 s., pevná väzba.

PAMIATKY A MÚZEÁ 3/2000, venované téme Rímske pamiatky na Slovensku. Obsahuje 21 príspevkov od popredných bádateľov zaoberajúcich sa touto problematikou.

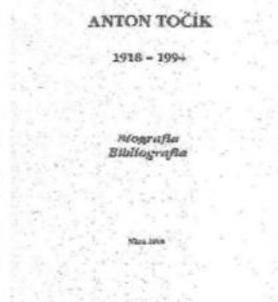

ARCHEOLOGICKÉ VÝSKUMY A NÁLEZY NA SLOVENSKE V ROKU 1998. Nitra 2000., 315 s., 137 obr., brož. väzba, formát A4.

Chlapovič, G.: KREMICKÁ MINCOVNĀ. HISTÓRIA RAZBY ČESKOSLOVENSÝCH A SLOVENSÝCH MINCÍ 1921-1992. Nitra 2000. 109 s., brož. väzba. Publikáciu vydala Nadácia Antona Točíka s finančným príspevkom Národnej banky Slovenska. Rukopis upravili a doplnili E. Kolníková a Z. Šustek. Cena 200,- Sk. Pre členov Nadácie AT 50% zľava.

Frolík J. - Maříková, J. - Kubková, E. - Růžicková, E. - Zeman, A.: NEJSTARŠÍ SAKRÁLNÍ ARCHITEKTURA PRAŽSKÉHO HRADU. Výpověď archeologických pramenů. Praha 2000, Archeologický ústav AV ČR Praha. Vychádza ako 3. číslo zborníka "Castrum Pragense", 450 s., brož. väzba.

ANTON TOČÍK. 1918-1994. Nitra 2000. Autorka biografie a zostavovateľka bibliografie o A. Točíkovi: PhDr. E. Kolníková, DrSc. (v spolupráci: PhDr. D. Bialeková, CSc., H. Bublová, PhDr. T. Kolník, DrSc., PhDr. S. Šiška, DrSc., a Prof. PhDr. J. Vladár, DrSc.). Zostavovateľka bibliografie A. Točíka: PhDr. H. Mačalová. 67 s., brož. väzba. Publikácia vyšla v edícii Biografie-Bibliografie, Nr. 1. Vydavateľ: Nadácia A. Točíka v spolupráci so Slovenskou archeologickou spoločnosťou a Archeologickým ústavom SAV v Nitre. Cena 60,- Sk. Pre členov Nadácie AT 50% zľava.

ZO SPRÁV SAV

Nové kníhkupectvo SAV

Nové kníhkupectvo SAV slávnostne otvorilo jej vydavateľstvo VEDA dňa 27. septembra 2000 na Štefánikovej ulici č. 3 v Bratislave.

Ako pri tejto príležitosti uviedol riaditeľ vydavateľstva SAV Milan Brňák, chcú v nej ponúknuť všetku vedeckú literatúru, ktorá sa produkuje na Slovensku a pre každého záujemcu tu budú k dispozícii aj všetky vedecké časopisy. Takmer osemročné obdobie, počas ktorého bola SAV bez vlastnej predajne je už nenávratne preč a situácia sa podstatne zmenila. Predajňa, ktorá je umiestnená na veľmi dobrom mieste, takmer v centre Bratislavy, bude veľkým prínosom nielen pre vedeckých pracovníkov, ale aj študentov, učiteľov, či iných milovníkov slovenskej vedeckej a populárnovedeckej tvorby.

Otvorili novú modernú študovňu ÚK SAV

Po prvýkrát vo svojej päťdesiatročnej histórii má Ústredná knižnica SAV možnosť ponúknuť svojim používateľom priestory, ktoré sú aspoň do určitej miery primerané jej veľkému významu. Dňa 18. septembra 2000 v nej slávnostne otvorili tzv. "hybridnú knižnicu", teda knižnicu, ktorá umožňuje skĺbiť primárne informačné zdroje s virtuálnymi zdrojmi v zrekonštruovaných, primeraných priestoroch. Využíva sa v nej nový integrovaný informačný systém RAPID LIBRARY. Knižnica dáva možnosť používať aj internet. Čitateľovi v nej napríklad umožnia, aby sám vstúpil do databázy a zistil, či kniha ktorú hľadá je k dispozícii. Je tu zrekonštruovaná požičovňa s novým výpožičným pultom i modulom, upravené miestnosti katalógov so šiestimi PC, tzv. OPAC katalógmi, čo znamená "Open Public Access Catalogue", referenčným pultom s navigátorom - konzultantom, ako aj novozriadená všeobecná študovňa s internetovskou časťou, zahŕňajúcou zatiaľ 4 PC s prístupom na internet, kde majú používatelia možnosť rôznorodej voľby.

Prevzaté : Správy SAV 16/2000

SAS pri SAV plánuje v krátkom čase vydať Bibliografiu slovenskej archeológie za roky 1993 a 1994. Žiadame preto všetkých členov, aby v záujme kompletnosti pripravovaného zväzku a urýchlenia práce zostavovateľke, posielali bibliografické údaje o svojich prácach publikovaných v domácej i zahraničnej tlači na adresu: Marta Jasečková, Výskumné pracovné stredisko AÚ SAV, Hrnčiarska 13, 043 19 Košice. Záznam má obsahovať meno autora, názov práce, neskrátený názov časopisu (zborníka, novín a pod.), v ktorom je práca uverejnená, jeho číslo a príslušné strany.

REDAKČNÁ VÝZVA

Redakcia Informátora SAS pri SAV oznamuje všetkým záujemcom o uverejnenie príspevkov, že rukopisy spolu s obrazovými prílohami a disketou môžu priebežne zasielať na adresu uvedenú v tiráži (anonsy o akciách, ktoré sa realizovali alebo sa budú realizovať, o nových knihách, projektoch, výskumoch, nálezoch, jubileách členov SAS, teda o všetkom, čo súvisí s činnosťou Slovenskej archeologickej spoločnosti a so záujmami jej členov.

Za znenie a obsah príspevkov zodpovedajú autori

Vydáva Slovenská archeologická spoločnosť pri SAV v Nitre (Akademická 2, 949 21 Nitra).
Hlavný redaktor: PhDr. G. Březinová, CSc.. Redakčná rada: PhDr. Z. Farkaš, PhDr. L. Kaminská, CSc.,
Mgr. R. Masaryk, PhDr. M. Salaš, CSc. Počítačová sadzba: G. Březinová, R. Masaryk. (Na embléme pintadera
zo 6. stor. pred n. l. zo Smoleníc. Návrh a grafické stvárnenie J. Marettovej.).
Vytlačilo: Reprografické stredisko AÚ SAV v Nitre.

Opravy:

Pod uvedenými príspevkami chýba autor:

P. Chrastina: Rekonštrukcia	s. 7-8	O SPRÁV SAV
J. Hunka: Dve úspešné.....	s. 18-19	
J. Bartík: XVI. Sympóziu.....	s. 21	kníhkupectvo SAV
M. Mácelová: Odlesky.....	s. 26	
J. Urmínský: Nové archeol.....	s. 27-28	

..... otvoreno jej vydavateľstvo VEDA dňa 27. septembra 2000 na Štefánikovej ulici č. 3 v Bratislave.

Ako pri tejto príležitosti uviedol riaditeľ vydavateľstva SAV Milan Brňák, chcú v nej ponúknuť všetku vedeckú literatúru, ktorá sa produkuje na Slovensku a pre každého záujemcu tu budú k dispozícii aj všetky vedecké časopisy. Takmer osemročné obdobie, počas ktorého bola SAV bez vlastnej predajne je už nenávratne preč a situácia sa podstatne zmenila. Predajňa, ktorá je umiestnená na veľmi dobrom mieste, takmer v centre Bratislavy, bude veľkým prínosom nielen pre vedeckých pracovníkov, ale aj študentov, učiteľov, či iných milovníkov slovenskej vedeckej a populárnovedeckej tvorby.

Otvorili novú modernú študovňu ÚK SAV

Po prvýkrát vo svojej päťdesiatročnej histórii má Ústredná knižnica SAV možnosť ponúknuť svojim používateľom priestory, ktoré sú aspoň do určitej miery primerané jej veľkému významu. Dňa 18. septembra 2000 v nej slávnostne otvorili tzv. "hybridnú knižnicu", teda knižnicu, ktorá umožňuje skĺbiť primárne informačné zdroje s virtuálnymi zdrojmi v zrekonštruovaných, primeraných priestoroch. Využíva sa v nej nový integrovaný informačný systém RAPID LIBRARY. Knižnica dáva možnosť používať aj internet. Čitateľovi v nej napríklad umožní, aby sám vstúpil do databázy a zistil, či kniha ktorú hľadá je k dispozícii. Je tu zrekonštruovaná požičovňa s novým výpožičným pultom i modulom, upravené miestnosti katalógov so šiestimi PC, tzv. OPAC katalógmi, čo znamená "Open Public Access Catalogue", referenčným pultom s navigátorom - konzultantom, ako aj novozriadená všeobecná študovňa s internetovskou časťou, zahŕňajúcou zatiaľ 4 PC s prístupom na internet, kde majú používatelia možnosť rôznorodej voľby.

Prevzaté : Správy SAV 16/2000

PF 2001

OZNAM

SAS pri SAV plánuje v krátkom čase vydať Bibliografiu slovenskej archeológie za roky 1993 a 1994. Žiadame preto všetkých členov, aby v záujme kompletности pripravovaného zväzku a urýchlenia práce zostavovateľke, posielali bibliografické údaje o svojich prácach publikovaných v domácej i zahraničnej tlači na adresu: Marta Jasečková, Výskumné pracovné stredisko AÚ SAV, Hrnčiarska 13, 043 19 Košice. Záznam má obsahovať meno autora, názov práce, neskrátený názov časopisu (zborníka, novin a pod.), v ktorom je práca uverejnená, jeho číslo a príslušné strany.

REDAKČNÁ VÝZVA

Redakcia Informátora SAS pri SAV oznamuje všetkým záujemcom o uverejnenie príspevkov, že rukopisy spolu s obrazovými prílohami a disketou môžu priebežne zasielať na adresu uvedenú v tiráži (anonsy o akciách, ktoré sa realizovali alebo sa budú realizovať, o nových knihách, projektoch, výskumoch, nálezoch, jubileách členov SAS, teda o všetkom, čo súvisí s činnosťou Slovenskej archeologickej spoločnosti a so záujmami jej členov.

Za znenie a obsah príspevkov zodpovedajú autori

Vydáva Slovenská archeologická spoločnosť pri SAV v Nitre (Akademická 2, 949 21 Nitra).
Hlavný redaktor: PhDr. G. Březinová, CSc.. Redakčná rada: PhDr. Z. Farkaš, PhDr. L. Kaminská, CSc.,
Mgr. R. Masaryk, PhDr. M. Salaš, CSc. Počítačová sadzba: G. Březinová, R. Masaryk. (Na embléme pintadera
zo 6. stor. pred n. l. zo Smoleníc. Návrh a grafické stvárnenie J. Maretová.)
Vytláčilo: Reprografické stredisko AÚ SAV v Nitre.